

4. Гуссерль Э. Логические исследования. Т. 2, ч.1. Исследования по феноменологии и теории познания. Исследование V. Об интенциональных переживаниях и их «содержаниях»/ Эдмунд Гуссерль// Проблемы онтологии в современной буржуазной философии. – Рига, 1988. – С. 282–297.

5. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления / Пер. с англ. Н.М. Никольской. – М.: Совершенство, 1997. – 208 с.

6. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>. – 40 с.

7. Сергета В. І. Психогігієнічна оцінка особливостей формування особистості школярів в сучасних умовах / В. І. Сергета, О. Ю. Браткова, О. П. Мостова // Психолого-педагогічні проблеми розвитку особистості в сучасних соціокультурних умовах: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Вінниця, 2011. – С. 246–249.

8. Федорець В. М. Методологічні і методичні аспекти використання маєвтики для розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителя фізичної культури, Вип. 147. // Вісник Чернігівського національного університету імені Т. Г. Шевченка ; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів: ЧНПУ, 2017. – С. 377-385.

**Анастасія Мельнік,
Дмитро Савенко**

Центральноукраїнський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Постановка проблеми. Соціокультурні зміни, інтегративні процеси в Україні створюють умови для модернізації освіти відповідно до вимог європейського освітнього простору. Ці перетворення викликають необхідність запроваджувати нові підходи до підготовки педагогів. Важливість цього напряму окреслена і в державних документах: Конституції України, Законах України «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Концепції 12-річної загальної середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць вітчизняних й зарубіжних дослідників показує, що багато вчених звертають увагу на проблеми освіти та питання формування компетентності підростаючого покоління. Так, проблеми фахової підготовки вчителів у своїх дослідженнях піднімали видатні світові педагоги У. Боос-Нюннинг, О. Джуринський, А. Дістервег, Я. Коменський, А. Макаренко, Ж. Руссо, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін. Не залишилися вони і поза увагою вітчизняних науковців, які особливу увагу приділяють питанням освіти: С. Гончаренко, В. Кузьменко, Н. Ничкало, О. Сухомлинська, Є. Чорний, Н. Якса, М. Ярмаченко та ін. Примітним є факт, що в останні роки спостерігається посилення інтересу вчених до питань формування компетентності особистості у європейському освітньому просторі [4].

Компетентність майбутнього вчителя – інтегративна якість особистості майбутнього фахівця, що формується в процесі навчання, та включає систему полікультурних знань, умінь, навичок, інтересів, потреб, мотивів, цінностей, полікультурних якостей, досвіду, соціальних норм і правил поведінки, необхідних для повсякденного життя й діяльності у сучасному полікультурному суспільстві, що реалізується в здатності ефективно вирішувати завдання педагогічної діяльності в ході позитивної взаємодії із суб'єктами освітнього процесу-представниками різних культур [1].

На наш погляд освіта формує людину, здатної до активної й ефективної життєдіяльності в багатонаціональному і полікультурному середовищі, що володіє почуттям розуміння й поваги до інших культур, уміннями жити в злагоді й спокої з людьми різних національностей, рас, вірувань.

У цьому контексті, найважливішою складовою змісту загальної освіти стає культурний компонент у системі виховання особистості. Культура, у тому числі національна, розглядається як одна з основ, на якій будується зміст освіти тому, що прилучення до духовних цінностей, накопичених століттями, грає винятково важливу роль у формуванні особистості.

Слід зазначити, що формування національної самосвідомості в оптимальній комбінації із загальнолюдськими цінностями моральної культури міжнаціональних відносин - один з найбільш важливих і складних питань у теорії й практиці виховної роботи. Розв'язок даного завдання обумовлюється включенням в освітній процес вчителів, що мають полікультурну грамотність, тобто розуміють властивості середовища, у якому вони існують, її впливу на оточуючих людей й здатність здійснювати гнучкий підхід стосовно національних і культурних норм на основі самопізнання.

Сучасна педагогіка привертає увагу широких верств громадськості, тому що являється адекватною педагогічною реакцією на гострі проблеми, як міжособистісні, міжгрупові й міжетнічні конфлікти, різні дискримінаційні явища, класові, політичні й релігійні протиріччя в сучасному світі. Розвиток цього напрямку сучасної педагогічної науки й освітньої практики обумовлене самою суттю процесів демократизації й гуманізації соціального життя, прагненням створити суспільство, у якому культивуються поважне відношення до особистості, захист гідності й прав кожної людини.

Зміст педагогічної освіти дозволяє виділити головні напрямки розвитку системи педагогічної освіти:

- перегляд цілей і завдань освіти, виходячи з особливостей сучасної соціокультурної ситуації, що ґрунтується на досвіді продуктивної міжкультурної взаємодії;

- розробка основ міжособистісної й продуктивної міжкультурної взаємодії студентів і викладача;

- підвищення продуктивності педагогічної освіти на основі оволодіння студентами досвідом творчої педагогічної діяльності;

- фундаменталізація знання, доведення їх до найвищого рівня – узагальнення й подальшого використання в організації міжкультурної взаємодії;

- удосконалення технологій педагогічної освіти, їх спрямованість на формування вмінь міжкультурної взаємодії та розвиток самостійності студентів.

Аналіз досліджень з теорії та методики професійної освіти свідчить про те, що питання готовності вчителів фізичної культури до діяльності є не досить розробленими.

Предметом дослідження є педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до навчальної роботи в освітньому середовищі.

Метою дослідження було визначено розробку, теоретичне обґрунтування й експериментальну перевірку педагогічних умов та змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури до навчальної роботи.

Відповідно до предмета і мети дослідження були визначені такі завдання:

1. Проаналізувати стан проблеми дослідження у теорії і практиці вищих педагогічних навчальних закладів України і загальноосвітніх шкіл.

2. Виявити ефективні методи і засоби організації освітнього процесу студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений нами аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що

насьогодні не існує єдиного погляду на розуміння професійної підготовки. У педагогічній енциклопедії професійна підготовка тлумачиться як «сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей особистості, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної праці за обраною професією; процес повідомлення учням відповідних знань і вмінь» [1, 76]. Проте деякі вчені наголошують на тому, що такі характеристики недостатньо увиразнюють специфіку професійної підготовки вчителя, і вважають за доцільно розглядати її як систему організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості знань, умінь, навичок і професійної готовності до певної діяльності.

Сучасна педагогічна наука користується великою кількістю розроблених і впроваджених освітніх моделей, за якими проектується освітні технології. Експериментальна методика була орієнтована на підвищення рівня фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, стимуляцію пізнавальної активності за рахунок включення в навчальний процес інноваційних підходів й опори на професійні якості і мотивацію суб'єктів до навчання.

Анкетування студентів дозволило з'ясувати, що 50% з них закінчили сільську школу, 46,2% – школи міста і тільки 3,8 % – школу нового типу. Понад 50,6% виявили бажання вивчати фахові дисципліни з елементами інновацій, 32,7% взагалі не проявили зацікавленості і 16,7% байдуже віднеслись до анкетування.

Методика проведення занять в експериментальній групі полягала в застосуванні засобів іноземної мови в процесі вивчення фахових дисциплін. А саме, на початковому етапі, під час викладання ритміки і хореографії студентам в процесі пояснення видів ходьби пропонувалось визначення кроків іноземною мовою (наприклад: *м'який - soft; гострий - sharp; високий - high; галоп - gallop; полька - polka*), а студенти в свою чергу в процесі виконання завдання промовляли дані визначення декілька разів.

На заняттях з гімнастики спортивної студентам експериментальної групи на початку експерименту пропонувалось визначення фізичних вправ розминки іноземною мовою. Так, *ходьба – a walking, стрибок – a jump, біг – a run, нахил – a slope, поворот – a turn, присід – sitting*. Поступово завдання ускладнювалось і студенти, виконуючи комбінаційні дії складно-координаційного характеру, намагались проговорювати окремі елементи техніки виконання з додатковим прорахунком на іноземній мові (наприклад: *підтягування у висі – pulling in hang; перекид боком – wheel; утримання рівноваги – holding the balance*).

На заняттях з рухливих ігор і забав методика викладання навчального матеріалу передбачала вкраплення окремих ігрових

сюжетів на іноземній мові. Так, в процесі гри «Кіт і миша» студенти визначили, що *kit - cat; миша - mouse; kit ide – cat is going; мишка в норку – mouse in hole*. Запровадження ігрового матеріалу на іноземній мові значно підвищило емоційний фон на занятті і мотивацію студентів до виконання завдання. Крім цього студентам пропонувалось завдання для самостійного опрацювання: підібрати гру сюжетного характеру з елементами іноземної мови.

На заняттях з теорії і методики викладання спортивних ігор студентам пропонувалось визначальні технічні моменти під час виконання промовляти іноземною мовою (наприклад: *кидок - throw, прискорення - acceleration, ловля - chase, відбив - reflected*). Такий підхід до навчального процесу дозволив виявити у студентів свідоме ставлення до навчання, що у подальшому призвело значних зрушень в успішності.

Дослідження результатів використання у навчальній діяльності технології творчого співробітництва експериментатора і піддослідного здійснювалось методом констатувальних зрізів. Перший зріз був зроблений на початку формувального експерименту. Його метою було виявлення особистісної значущості формування професійної підготовки для студентів факультету фізичного виховання в процесі набуття професійної освіти та з'ясування задоволеності її рівнем. Кількісні дані ми отримали шляхом підрахунку результатів відповідного опитування студентів експериментальної та контрольної груп.

Коефіцієнт особистісної значущості формування професійної підготовки визначався за методикою В. Ядова [4] згідно формули:

$$K_{зн} = \frac{K_{пв} + K_{нв}}{K_o}$$

де, $K_{зн}$ – коефіцієнт значущості;

$K_{пв}$ – кількість позитивних відповідей;

$K_{нв}$ – кількість негативних відповідей;

K_o – кількість опитуваних.

Відповідно до розрахунків коефіцієнт значущості для експериментальної групи склав 0,6 бали, для контрольної групи – 0,4 бали.

Індекс задоволеності студентів процесом формування професійної підготовки засобами іноземної мови визначався за тією ж методикою згідно формули:

$$I = (a(+1) + b(+0,5) + c(0) + d(-0,5) + e(-1)) : N, \text{ де}$$

$a (+1)$ – максимум задоволеності;

$b (+0,5)$ – задоволеність в цілому;

$c (0)$ – невизначене і байдуже ставлення;

$d (- 0, 5)$ – незадоволені;

$e (- 1)$ – максимум незадоволеності;

N – кількість опитуваних.

Так, для експериментальної групи він склав 0,28. а для контрольної групи під час констатувального зрізу відповідно 0,16.

За цією процедурою був зроблений вимірювальний зріз наприкінці формульованого експерименту в контрольній та експериментальній групах.

Важливим результатом цього вимірювання вважаємо те, що наприкінці формульованого експерименту не залишилось жодного студента експериментальної групи, який би виявив невизначене або байдуже ставлення до досліджуваного процесу, всі учасники дослідницько-експериментальної роботи висловили задоволеність ним.

Висновки. Таким чином, педагогічна освіта з урахуванням полікультурного компонента є процесом і результатом становлення майбутнього вчителя, що дозволяє йому піднятися на новий більш високий рівень у сфері пізнання, розвитку особистості, її ціннісних орієнтацій, соціального життя, мирного співіснування і взаємного збагачення різних культур, що в єдності дій забезпечує створення професійного життєвого плану й формування конкурентоспроможності майбутніх учителів. Професійна підготовка майбутнього учителя фізичної культури є складною багатогранною системою, яка спрямована на здобуття та розвиток достатнього для продуктивної професійної діяльності рівня компетентності у процесі навчання у вищому навчальному закладі і практичній діяльності.

Використані джерела:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.

2. Гончаренко Л.А. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи: Навчальний посібник для студентів/ Л. А. Гончаренко, В. В. Кузьменко. – Херсон: РІПО, 2006. – 92 с.

3. Радул В.В., Кравцов В.О., Михайличенко М.В. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя: Навчальний посібник. – Кіровоград, РВВ КДПУ, 2006. – 216 с.

4. Шевченко А.О. Педагогічні аспекти формування полікультурності у майбутніх вчителів фізичної культури // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – Том II. Випуск 98. – Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт – Чернігів: РВВ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2012. –С. 144 – 147.